

KONFLIKTEN
OM
DE
NYE
DANSKERE

AKADEMISK FORLAG

JENS PETER FRØLUND THOMSEN

KONFLIKTEN OM DE NYE DANSKERE

Jens Peter Frølund Thomsen

Konflikten om de nye danskere

*Om danskernes holdninger til
etniske minoriteters kultur og rettigheder*

A

AKADEMISK FORLAG

Konflikten om de nye danskere

© Jens Peter Frølund Thomsen og Akademisk Forlag 2006

– et selskab i Bonnier Forlagene A/S

Forlagsredaktion: Morten Visby og Andreas Bonnevie

Omslag: Ida Balslev-Olesen

Sat med Palatino hos Jens Lund Kirkegaard

Trykt hos Nørhaven Book, Viborg

Printed in Denmark 2006

ISBN-10: 87-500-3901-6

ISBN-13: 978-87-500-3901-3

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele deraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og Copy-Dan. Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

Akademisk Forlag

Pilestræde 52

Postboks 1111

1009 København K

www.akademisk.dk

INDHOLD

FORORD	7
1 DA KULTUREN BLEV POLITISK	9
Bogens problemstillinger	16
Data og bogens opbygning	18
En note om sprogbrug	20
2 TEORIER OM VELVILJE OG TOLERANCE	22
Uddannelse og holdninger	23
Alder og generationer	27
En model over de sociale baggrundsfaktorer	29
Kontaktteorien	32
Ressourcer, omkostninger og nyttevurderinger	36
En kritisk sammenligning af sociologisk og rationel teori	39
3 TEORIER OM POLITISK MOBILISERING	45
Hvad er en politisk skillelinje?	46
Nye socialgrupper og nye konflikter	49
Et skub i konstruktivistisk retning	52
4 ETNOCENTRISME OG TOLERANCE	56
Et mål for etnisk velvilje	57
Velvilje og tolerance	63
5 NOGLE ER MERE INDVANDRERVENLIGE END ANDRE	70
Køn og alder	71
Uddannelse og etnisk velvilje	78
Erhverv og sektor	81
Viden om etniske minoriteter	84
Lokalområdets betydning	92
Personlig kontakt og især på arbejdspladsen	95
Centrale forklaringer på etnisk velvilje	102
6 ETNISK TOLERANCE OG FORNUFTIG KALKULATION	111
Et indeks for etnisk tolerance og fremgangsmåde	113
Tolerance og samfundsøkonomisk kontekst	116

Er ressourcervage grupper mindre tolerante end andre?	121
Kritik af konkurrenceteorien	130
Social baggrund og samfundsøkonomisk bekymring	131
Marginalisering og kriminalitet blandt etniske minoriteter	133
Nogle er mere samfundsøkonomisk bekymrede end andre	139
Betyder egeninteresse og økonomi overhovedet noget?	144
7 DET MULTIETNISKE SAMFUND SOM POLITISK SKILLELINJE	149
Gammel politik og ny politik	151
Er ny politik overvejende indvandrerpolitik?	153
Uddannelse og partivalg	160
Velvilje og partipolitisk polarisering	167
En politisk skillelinje fryser fast	175
Polarisering og nye alliancer	182
Mobilisering mod eliten	185
8 RACISTISKE HOLDNINGER	189
Racisme som fænomen	190
Racistiske tilbøjeligheder – men i ringe omfang	193
Men er ethocentrisme også racisme?	197
9 OPLEVELSE AF POLITISK KORREKTHED	201
Teorier om politisk korrekthed	202
Et mål for oplevelse af politisk korrekthed	206
Uddannelse, etnisk velvilje og politisk korrekthed	210
Partivalg og politisk korrekthed	214
Uddannelsens komponenter	216
Er de højtuddannede „overkorrekte“ og „jubeltolerante“?	219
Afmagt og politiske konstruktioner	221
10 VELVILJE – ET SPØRGSMÅL OM BAGGRUND OG HOLDNINGER	225
Empiriske hovedresultater	225
Sociologiske forklaringer	231
Politiske forklaringer	234
Økonomiske forklaringer og rationel teori	236
Teoretiske og politiske udfordringer	239
LITTERATUR	242
NOTER	251
INDEKS	262

FORORD

Den foreliggende bog har været undervejs i en rum tid. Jeg startede i følgeskab med Kenneth Thue Nielsen, som har været en stor inspirationskilde og igangsætter. Desuden har en række kollegaer og venner på instituttet brugt deres sparsomme tid på at kommentere dele af manuskriptet. Derfor tak til: Anne Mette Kjær, Asbjørn Skjæveland, Erik Damgaard, Palle Svensson, Rune Slothuus, Michael Bang Petersen, Jørgen Elklit, Ole Borre, Søren Risbjerg Thomsen, Rune Stubager, Flemming Juul Christiansen og Søren Serritzlew. Stud.scient.pol.erne Anne Marie Kindberg, Lajla Knudsen og Lasse Sørensen har alle været uundværlige studentermedhjælpere på projektet. Tak til Catinét Research, der har stået for dataindsamlingen. Hertil kommer to forskellige studenterhold, der utrætteligt har skrevet opgaver på baggrund af mit datasæt, og de har alle bidraget med betragtninger og konstruktive forslag til projektets tilrettelæggelse. Min sekretær Helle Bundgaard har stået for korrektur og påvisning af uregelmæssigheder i den sproglige fremstilling. Lise Togeby har knivskarpt kommenteret både spørgeskemaet og hele manuskriptet. Nogle af de spørgsmål, som er anvendt i undersøgelsen, er også kopieret fra Øystein Gaasholt og Lise Tgebys interviewundersøgelse fra 1993. Aarhus Universitets Forskningsfond har generøst finansieret dataindsamlingen (F-2002-SAM-1-17-AU-akt). Endelig fortjener Akademisk Forlag, og især Andreas Bonnevie, tak for at ville udgive bogen og for deres arbejde med at tilrette manuskriptet, så det er tilgængeligt for andre. Alle fejl og mangler er naturligvis mit eget ansvar.

Maj 2006

Jens Peter Frølund Thomsen

